Вивчар О.Й., Дыкун О.В. **Роль местных бюджетов в аспекте финансирования образовательной области**

Рассмотрены основные пути совершенствования системы финансирования образования города Львова. Проведен анализ местного бюджета на протяжении 2008-2010 гг., в частности отдельные статьи расходов бюджета. Предложены варианты поиска дополнительных источников средств для финансирования расходов образования.

Ключевые слова: местный бюджет, анализ затрат, расходы на образование, город Львов.

Vivchar O.Yo., Dykun O.V. **Role of local budgets in aspect of educational funding**

The basic ways of improving the system of financing education in Lviv. The analysis of local budget for 2008-2010, including individual articles spending. Offered options to find additional sources of funds for financing of the educational system.

Keywords: local budget, cost analysis, expenditures on education, city of Lviv.

УДК 639 (477.83/.86):069.9(100)

Голов. спец. О.Р. Проців – Івано-Франківське ОУЛМГ

УЧАСТЬ ГАЛИЧИНИ У ПЕРШІЙ МІЖНАРОДНІЙ МИСЛИВСЬКІЙ ВИСТАВЦІ У ВІДНІ 1910 РОКУ

Розглянуто організацію Першої міжнародної мисливської виставки, яка відбулась у 1910 р. у Відні. Галичина, як окрема адміністративна одиниця Австро-Угорської імперії, була представлена на виставці окремо і зайняла ряд призових місць. Головним організатором виставки було Галицьке мисливське товариство.

Ключові слова: Галичина, мисливство, виставка, мисливські трофеї.

Цю проблематику широко висвітлено у працях таких авторів: Ф. Рожинський та Е. Шехтель, С. Крогульський, С. Камоцький, Ю. Ейсмонд, а також у журналах "Łowiec" ("Мисливець"), який виходив у Львові як друкований орган Галицького мисливського товариства з 10 січня 1878 р., а також у журналі "Łowiec Polski" ("Мисливець польський"), що виходив у Варшаві як орган цісарського товариства правильного полювання Польщі з 1899 р. Метою дослідження є висвітлення участі Галичини у міжнародній виставці у 1910 р. у Відні та аналіз впливу виставки на стан мисливства у Галичині.

Однією з основних складових, яка визначає ефективність мисливства, є його пропаганда для отримання позитивного іміджу в суспільстві з метою відстоювання інтересів мисливської галузі та ухвалення лояльних для мисливської галузі нормативно-правових документів. Для реалізації цієї мети мисливські товариства використовували такі методи, як видання друкованої продукції, вибори в законодавчі органи влади лояльних осіб, а одним із найефективніших засобів була організація мисливських виставок.

Депутат сейму Давид Абрахамович, член Галицького мисливського товариства, виступив із промовою у 1887 р. у Галицькому сеймі, в якій серед іншого говорив про підтримку запровадження посвідчення мисливця, а саме: фонд, який буде складатися з оплат за посвідчення мисливця, повинен бути призначений на цілі мисливської культури та слугувати тій галузі економіки і тій продукції, завдяки якій утворився, а також для організації виставок [1].

Серед основних завдань утвореного у Станіславові Першого мисливського інституту була організація конкурсів та мисливських виставок [2].

Одним із найголовніших завдань, на думку відомого науковця в мисливській галузі С. Камоцького, була організація виставок [3]. Так, наприклад: серед інших виставок у Лондоні 13 травня 1883 р. відкрилась міжнародна рибацька виставка, яку ініціювали члени королівської родини, дипломати і широкі верстви суспільства. Серед держав, які взяли участь у цій виставці, найскромніше були представлені Англія та Росія. Найбагатше були представлені такі країни, як Нідерланди, Бельгія і Норвегія, у яких рибацька індустрія розвинена найліпше. У роботі виставки взяли участь навіть такі віддалені країни як Індія та Китай, які представили знаряддя для вилову риби [4].

У 1894 р. у Львові від 5 червня до 10 жовтня було організовано загальнокрайову виставку, що стала імпульсом для розвитку торгівлі у Галичині. На території Стрийського парку на площі 50 га було збудовано 130 павільйонів, а за час дії виставки її відвідали майже півтора мільйони осіб. Галицьке мисливське товариство також на цій виставці представляло мисливське господарство. При цьому відзначалось, що розділ мисливства був часто відвідуваний [5].

У 1908 р. уряд Австро-Угорської імперії прийняв рішення – організувати у 1910 р. у місті Відень Першу міжнародну мисливську виставку.

1 липня 1908 р. для підготовки до Міжнародної мисливської виставки, яка мала відбутися у Відні, приїхав до Львова радник цісаря В. Губер. На засіданні Галицького мисливського товариства він виголосив промову: "Галичина – це мрія для мисливців, край мисливців з особливим значенням, який в особливий спосіб і з особливою увагою віддається цьому шляхетному спорту. Я маю велику надію, що Ваш край займе найдостойнішу позицію на нашій виставці. Мисливство у Галичині має велику історичну цінність".

Для підготовки виставки було утворено три комітети: а) зі збирання мисливських трофеїв; б) з промислів та рукоділля; в) з культури та мисливського мистецтва.

Технічним комісаром з організації виставки було обрано пана Драгоновського, який попередньо працював директором лісів у володіннях графа Андрія Потоцького. Секретарем обрано Тадеуша Горецького, а касиром – Северина Крогульського. На редактора "Ловця" покладались обов'язки інформування про організацію виставки. Але через рік, у 1909 р. керівництво організаційного комітету було змінено: головою комітету стає князь Андрій Любомірський, а його заступником – граф Бєльський. Окрім цього, у комітет було включено князя Євстахія Сапєгу, який повинен був проводити агітацію для участі поляків, які проживали на території Королівства Польського, у виставці разом з Галичиною.

Галицьке мисливське товариство під час організації виставки мало не лише економічні, а й політичні інтереси. Воно відзначало, що "основним завданням міжнародної мисливської виставки було надання багато доказів противникам мисливства щодо помилковості їх демагогічних гасел: "Геть з полюванням!. Геть забави панів! Бо доглянута панами дичина завдає непомірної шкоди нашим лісам та полям!" Ці гасла були просто засобами для підбу-

рювання несвідомої частини суспільства і застосовувались для агітації під час виборів до гмін" [6].

На ХШ з'їзді Галицького мисливського товариства, який відбувся 4 червня 1909 р., віце-президент виставкового комітету граф Юліуш Бєльський виступив із пропозицією, щоб Галичина на виставці не брала спільну участь з австрійцями, а сама показала свої здобутки та представляла польське мисливство на виставці. Але для досягнення цієї мети необхідно було мати певні кошти. З цією метою організаційний комітет вислав до всіх великих власників мисливських угідь, і навіть, до Королівства Польського, пропозицію про пожертву на організацію спільної польської виставки. Станом на червень 1909 р. 102 громадяни Галичини задекларували фінансування на 18 676 крон. Але Королівство Польське не дало жодної позитивної відповіді, тому потрібно було шукати засоби для організації виставки лише у Галичині. Також Галицький сейм дав позитивну відповідь щодо фінансування виставки. Листом від 11 травня 1909 р. повідомлялось, що Галицький сейм виділяє на виставку 1 тис. крон. Внаслідок такого критичного стану фінансування виставки на з'їзді було прийнято рішення спрямувати окреме звернення до найвпливовіших людей Галичини щодо фінансування виставки. Для того, щоб побудувати власний Галицький мисливський павільйон, необхідно суму щонайменше 100 тис. крон. Виходячи з фінансових можливостей, на з'їзді було прийнято рішення про оренду 200-250 м^2 в Австрійському павільйоні. Для цього потрібно було сплатити 37 тис. крон. Також було прийняте рішення щодо випуску програми виставки на польській мові [7].

Для більш якісної організації виставки 29 березня монарх Австро-Угорської імперії Франц Йосиф I прийняв представників, які організовували мисливську виставку і запропонували монарху взяти під свій протекторат організацію виставки. До складу делегації входили віце-президент виставки – таємний радник граф Фердинант Буко і граф Франц Коллоредо – Маннсфельд. Президент виставки, князь Егон Фюрстенберг, з огляду на свою відсутність у Відні, не зміг прийти на аудієнцію. Франц Йосиф I на цю пропозицію погодився. З великим пафосом повідомляв "Ловець": "здійснилось бажання широкого кола мисливців про протекторат цісаря над виставкою". Цісар прийняв делегатів досить ласкаво і відзначив патріотизм з боку народу. Його відповідь була такою: " З особливою приємністю я готовий обійняти протекторат над мисливською виставкою".

У процесі розмови з делегацією монарх цікавився фінансовою стороною та участю закордонних сторін у виставці. Коли барон Боогоу запевнив монарха, що фінансова сторона є забезпечена і є багато держав, які мають бажання взяти участь у виставці, монарх зауважив: "Сподіваюсь, що виставка буде мати найкорисніші умови для приїзду іноземців до Відня та до держави, тому потрібно бути готовим до цієї події". З цими словами монарх попрощався із делегацією [8].

Для організації участі Галичини у виставці журнал "Ловець" друкує звернення Галицького крайового виставкового комітету до всіх мисливців Галичини з просьбою надіслати мисливські експонати на виставку до Відня. Якщо у читачів не було власних експонатів, то їх просили повідомити, в кого вони, щоб комітет домовився з їхнім власником про учать експонатів у вис-

тавці. Всі контакти необхідно було спрямовувати до комісара виставки Кароля Драгоновського за адресою м. Львів вул. Пекарська, дім1, квартира 16 [9]

Мисливська преса широко відслідковувала хід підготовки до виставки та із захопленням повідомляла, що для висвітлення виставки планується використовувати кінематограф, для чого спеціально будується кінопалац на 1000 осіб. Для зручності приїжджих у Відні планується збудувати палац, в якому буде поштове відділення. Для прикрашання виставки будується штучне озеро площею 5500 квадратних метрів. На цьому найгарнішому місці організовують свою виставку у павільйонах німці. Такі аристократи, як архикнязі Фредерик та Леопольд Сальватор, самостійно за свій кошт облаштовують павільйони. Загальна кількість запроектованих павільйонів становила 60-70 шт. [10].

Для продуктивної участі Франції у виставці французький уряд додатково взяв кредит на суму 200 тис. франків. Зголосилась взяти участь у виставці Італія, а Буковинський комітет планував виставити оригінальний гуцульський дім. У той час дім вже будувався у Чернівцях, і знамениті румунські мисливці за ведмедями мали там жити [11].

Значні зусилля організаторів виставки мали певний успіх. Щоденно виставку відвідувало 15 тис. осіб, а всього її відвідало 2 млн осіб. Протектор виставки – монарх Франц Йосиф I відвідав виставку 8 разів, цісар Вільгельм – один раз. Три рази відвідав виставу король Шведський – Густав. Також виставку відвідали король Болгарський – Фердинанд, вищі члени австрійського уряду та багато князів.

Крім основної виставки організовували одноденні виставки, а саме: виставку коней, мисливських трофеїв, собак, птахів, кроликів і т. ін. Відвідувачів розважали конкурсами із стрільби. Для цього використовували спеціальна машина, з якої вилітали глиняні вироби. Також організовувалися вечірки. Кульмінаційним пунктом була вечірка, організована в честь 80-річчя монарха Франца Йосифа I. Кінематографія показувала найкращі світлини всіх монархів на великих полюваннях [12].

На виставці у Відні у 1910 р. два трофеї, виставлені Галичиною, здобули мисливські рекорди, а саме: граф Мицєльський – за роги козулі, роги з Нєнадова і новий власник успадкованого чучела ведмедя, якого добув покійний граф Андрій Потоцький. Також першою нагородою відзначено такі трофеї: клики старого вепра графа Юліуша Бєльського з 1889 р.; роги оленя (18) графа Е. Сільва Тароука (Поляниця); (20) графа К. Вайсенвольфа (Вітліна); (14) князя Г. Ліхтенштейна (Татарів); роги косулі з 1901 і 1902 р. князя К. Траутманнсдорфа (з Гроблі) та роги косулі – графа Ресеквейра з Ніска.

Золоту медаль отримала колекція косулячих рогів графа Ресеквейра з Ніска. Другу нагороду отримали клики одинака графа Юліуша Бєльського з 1906 р.; роги (18) князя Ліхтенштейна (добуті художником Піком в Татарові), роги оленя (22) А. Федоровича (Вітлін); (18) доктора А. Крісера (Крушельниця); (18) з 1906 р. графа Здіслава Тарновського; роги оленя (12) з 1908 р. графа Здіслава Тарновського; роги оленя (16), добуті графом Сєраковським; роги оленя (16), добуті графом Андрієм Заморським; косулячі роги князя Януша Радзівілла з 1908 р., графа Ресеквейра з 1905 р., графа Шептицького з 1909 р.,(8) Юліуша Ковнацького з 1894 р. Третю нагороду отримали: роги

оленя (14) графа Сильва – Таруока (Поляниця), (14) Мослера (Велдзіж), та 3 пари козулячих ріжків з 1875, 1901 і 1904 рр. [13].

Виходячи з фінансових та матеріальних можливостей, Галичина не представлялась на виставці у вигляді салону, як це зробили багатші країни Австрійської монархії, проте зробила галерею рідкісних і великої ваги мисливських трофеїв, цим самим у скромному вигляді підкреслюючи досить значний розвиток мисливства на Галичині за останні 30 років [14].

Були також експонати з Галичини, які не зайняли жодного призового місця, але серед них були і досить оригінальні. До них належала пара рогів оленів, які загинули під час риковища в мисливських угіддях Сколівщини. Ці роги були так між собою сплетені, що їх ніхто не міг роз'єднати. Загинули олені з голоду [15].

Відповідно до правил оцінки, мисливські трофеї оцінювались не лише за видами, а й за роками добування. Так, трофеї серни оцінювали за такими параметрами: добуті від 1848 р. до 1910 р., до 1848 р.; добуті в Альпах, у Карпатах і Трансильванських горах, а також у Балканських країнах, та Піренеях [16]. На виставці мали чим похвалитись сусіди Галичини – румуни. Представлені роги серни мали гарні трофейні якості. Одні роги серни були представлені довжиною 34 см, і здобули на виставці перше місце [17].

У звіті керівництво Галицького мисливського товариства з 15 травня 1910 р. по 16 травня 1911 р. відзначалося, що першою головною справою, яку виконало товариство за цей час та яке мало історичне значення, була участь Галичини у мисливській виставці у Відні у 1910 р. Завдяки жертовності лише 107 членів товариства, Галичина мала можливість взяти участь у цій виставці. Було зібрано 30000 крон для організації виставки. Галичина була добре представлена на цій виставі й отримала низку нагород 1, 2 та 3 класів. Також, крім членів мисливського товариства, велику роль відіграли такі особи, які не були членами товариства мисливців: князь Андрій Любомирський – керівник виставкового комітету, барон Гьоц-Окоцімські – віце-президент виставкового комітету, Кароль Драгоновський – комісар цього комітету. Щиру подяку було висловлено членам виконавчого комітету виставки, а саме: Юліушу Цибульському, графу Павлу Дзєдушицькому, Кирилу Кохановському, Єжи Ольшевському, Станіславу Рейхану, Едварду Шехтелю. Іншим великим внеском галицького мисливства була його участь у мисливському конгресі, який відбувався паралельно з виставкою у 1910 р. [18].

Також подяку організаторам виставки оголосив на XV мисливському з'їзді голова Галицького мисливського товариства граф Стадніцький [19]. Про роль виставок як найефективнішого способу подання інформації та досягнення поставлених перед мисливством цілей йшлось і в подальших планах роботи міжнародних мисливських організацій. Так, 21-22 травня 1932 р. на Міжнародній мисливській раді у Берліні розглядалось питання про відтворення популяції лося в Європі. Одним із найефективніших способів збереження лося було поширення пропагандистської кампанії серед населення у формі випуску плакатів, афіш, публікацій у пресі та організації виставок [20].

Висновки. Для досягнення найбільш сприятливих для мисливства політичних цілей щодо правового регулювання мисливства необхідно було проводити широкомасштабні пропагандистські заходи про його роль в економіці

та соціальному розвитку країни. Для цієї мети використовували випуск друкованої продукції (журналів, плакатів, книжок), проводили конкурси, а найбільший резонанс мала організація виставок. Організацію виставок у галузі мисливства та рибальства було започатковано з кінця XIX в. Організована у 1910 р. у Відні виставка мала міжнародне значення і отримала назву "Першої міжнародної мисливської виставки". Хоча її головною метою була пропаганда мисливства, проте іншою причиною організації було святкування 80-річчя монарха Австро-Угорської імперії Франца Йосифа I, який, як відомо, був вправний мисливець. Він лише впродовж 36 років свого життя, а саме з 1848 по 1884 рр. вполював із копитних тварин: 1570 серн, 1279 кабанів, 807 оленів, 922 олениць, 377 козуль. На честь дня народження монарха влаштовували пишні полювання за участю керівників інших держав, на яких ухвалювали зокрема і політичні рішення.

Тема правового регулювання мисливства, його традицій, культури у Галичині в період XIX – початку XX століття практично зовсім не досліджувалась. Тому для прийняття зважених управлінських рішень, які б ґрунтувались на культурі попередніх поколінь, необхідно надалі досліджувати цей напрямок.

Література

1. **Krogulski S.** Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 28.
2. **Powstanie** pierwszego polskiego instytutu łowieckiego // Łowiec. – 1928. – № 8. – S. 118.
3. **Kamocki S.** Łowiectwo i jego przyszłość w Polsce // Łowiec. – 1928. – № 17. – S. 266-267.
4. **Kochanowski C.** Korespondencye // Łowiec. – 1883. – № 7. – S. 113.
5. **Krogulski S.** Pół wieku // Łowiec. – 1929. – № 9. – S. 133-135.
6. **Krogulski S.** Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 110-113.
7. **Sprawozdanie** z Walnego Zgromadzenia XIII. Zjazdu, z dnia 4. czerwca // Łowiec. – 1909. – № 12. – S. 134-135.
8. **Kronika** // Łowiec. – 1909. – № 8. – S. 93-94.
9. **Odezwa** // Łowiec. – 1909. – № 14. – S. 157.
10. **Wystawa** łowiecka w roku 1910 // Łowiec. – 1909. – № 24. – S. 282.
11. **Kronika** // Łowiec. – 1909. – № 17. – S. 201-202.
12. **Kronika** // Łowiec. – 1910. – № 20. – S. 243.
13. **Galicja** na wystawie łowieckiej w Wiedniu // Łowiec. – 1910. – № 12. – S. 146-147.
14. **Krogulski S.** Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów : Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 113.
15. **Ankieta** w sprawie Karpat Wschodnich / O prac. Orłowicz M. i Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S. 190.
16. **Łowiec.** – 1910. – № 1. – S. 7.
17. **Nedici Gh.** Polowanie w Rumunji // Łowiec Polski – 1935. – № 21. – S. 403-405.
18. **Sprawozdanie** Wydziału Gal. Towarzystwa łowieckiego za czas od 16. maja 1910 do 15. maja 1911 // Łowiec. – 1911. – № 10. – S. 110.
19. **Sprawozdanie** z obrad XV. Zjazdu łowieckiego // Łowiec. – 1911. – № 12. – S. 134.
20. **Z międzynarodowej** rady łowiectwa // Łowiec Polski – 1932. – № 26. – S. 436.

Процив О.Р. **Участие Галичины в Первой международной охотничьей выставке в Вене 1910 года**

Рассмотрена организация Первой международной охотничьей выставки, которая состоялась в Вене в 1910 г. Галичина, как отдельная административная единица Австро-Венгерской империи, была представлена на выставке отдельно и заняла ряд призовых мест. Главным организатором выставки было Галицкое охотничье общество.

Ключевые слова: Галичина, охота, выставка, охотничьи трофеи.

***Protsiv O.R.* Participation of Galicia at the first International Hunting Exhibition in Vienna, 1910**

At this article it's considered the organization of the first International Hunting Exhibition which took place in 1910, Vienna. Galicia as the separate administrative unit of Austro-Hungarian Empire was represented separately at this exhibition, and took some place. Galicia Hunting Society was the main organizer of this exhibition.

Keywords: Galicia, shooting exhibition, hunting captured material.

УДК 35.076:331.556 ***Мол. наук. співроб. М.М. Біль, канд. держ. упр.; аспір. Р.Р. Рісна – Інститут регіональних досліджень НАН України***

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА АДАПТАЦІЇ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ, ЩО ПОВЕРНУЛИСЬ В УКРАЇНУ

Сформульовано суть державної політики щодо адаптації трудових мігрантів, що повернулись на батьківщину та визначено її стратегічну нішу в державній міграційній політиці. Виділено основні групи потенційних трудових реемігрантів для України з дотриманням принципів селективного підходу. Обґрунтовано необхідність впровадження програм ведення бізнесу для реемігрантів, зокрема за деякими видами економічної діяльності.

Ключові слова: державна політика адаптації, трудові мігранти, реєміграція, реадаптація.

Для України з початку її незалежності міграція за масштабами та тенденційними особливостями традиційно залишається хронічно загрозливою не лише через значні соціоекономічні втрати, але й щодо становлення державності, націотворення та формування іміджу країни в світовій спільноті.

Сьогодні спостерігаємо тенденції до компенсації еміграційних відтоків економічно активного населення, яке володіє значним інтелектуально-трудовим потенціалом, імміграцією осіб переважно азійського походження, що не призводить до депопуляції населення за кількісними характеристиками, проте за якісними його складовими є істотною загрозою домінантності титульної нації. Виходячи з цього, надмірна еміграція є вкрай негативним явищем з точки зору довготермінової стратегії соціально-економічного розвитку України.

Очевидно, держава не може заборонити міграційні переміщення, адже право вільного вибору місця проживання і працевлаштування регламентовано найвищими законодавчими актами та зумовлено адвентивними проявами особистості в пошуку кращих умов життєдіяльності та можливостей самореалізації. Разом з тим, використання непрямих методів управління сприятиме реєміграційним процесам із дотриманням пріоритетів селективного підходу, а саме спрямування ресурсів на ті категорії трудових мігрантів, що володіють найвищим інтелектуально-трудовим потенціалом та реєміграція яких є економічно та соціально обґрунтованою.

Дослідженню питань реєміграції приділяли значну увагу такі вітчизняні вчені, як С. Западнюк, Е. Лібанова, Д. Ляшенко, О. Малиновська, М. Ніколайчук, С. Пирожков, А. Платонов, О. Позняк, О. Пуригіна, М. Романюк, У. Садова, Л. Семів, О. Хомра та інші. Їхні пропозиції здебільшого стосуються використання мотиваційного механізму реєміграційних переміщень та